

Дзвоник

№ 139

Журнал для українських дітей Румунії

Місячник Союзу Українців Румунії. 11 рік видання, листопад, 2018 рік

9 листопада -
День української мови в Румунії

Дзвоник (Clopotel)

№ 139, 2018 р.

*Журнал для українських дітей Румунії.
Заснований у 2007 році.*

ISSN 2501-2630

ISSN-L 2501-2630

Над *Дзвоником* працювали:

Головний редактор: Микола Корсюк

Редактор: Людмила Дорош

Редколегія: Іван Ковач, Михайло Михайлюк,
Михайло Трайста, Марія Чубіка.

Адреса редакції:

м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с.1

тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;

телефони/факси: 021-222-07-37

Друкарня:

«S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Adresa redakției:

str. Radu Popescu 15, sect. 1

București, România.

Наша електронна адреса:

redactia.clopotel@gmail.com

Дзвоник пропонує:

- * казки й оповідання
- * вірші
- * загадки
- * дитячу енциклопедію
- * сторінку народознавства
- * пісеньки
- * сторінки-розмальовки
- * рухливі й дидактичні ігри
- * вироби своїми руками

Дзвоник завжди радо прислухається
до ваших пропозицій і друкуватиме
надіслані вами спроби!

*Увага! За достовірність надрукованих
матеріалів відповідають їх автори!*

Антоній СОВА

Братові Тарасу Шевченку

Синові й співцю народу
Личить гордість, милий брате,
Лаври, пишна нагорода,
Чисті, як твій сум крилатий.

Ти в гіркій і скорботній долі
Два вінки дістав криваві,
Не служив-бо марній славі,
А братам, що у неволі.

Тяжко плакав люд голодний,
Але й стогін був виною!
Та могутчою луною
Підхопив ти зойк народний.

Ти росив сльовами слово,
Кожна пісня – муки вияв...
І натхнення дух чудовий
Чоло страдника овіяв.

Чудо слова бачиш, брате?
Так, як сонця не сховати
В ясний день – сховати не може
Слово жоден із тиранів,
Бо воно, те слово Боже,
У співців, не в капеланів!

Утікає морок з поля,
Коли день забагрянів.
Не за горами там воля,
Де народ співця родив!

13 травня 1858, переклад з польської

Миксима Рильського

Василь БАРШАЙ

Верби, намочившись в річці по коліна,
Чешуть срібні коси в дзеркалі води.
Поле. Сад. Діброва. Пісня солов'їна.
Краю мій, ти краю, щастя і краси!..

Стеляться дороги і лани вродимі,
Курять безперервно люльку димарі.
Як же не кохати ці краї родимі,
Як же не любити ці щасливі дні?!

Михайло ВОЛОЩУК

Підгір'я заснуло

Я бачу Карпати
В коханому сні,
Як ніч біля хати
Співає пісні.

Підгір'я засуло
В тумані густім,
І долами чути –
Посунувся грім.

Прокинулись сосни
На синім горбі,
І вітер їх коси
Зігнув до землі.

Іван КОВАЧ

Три берізки

Три берізки,
Лиш три берізки
Вигинають при дорозі
Вечір.

Три берізки,
Лише три берізки
Співають білу пісню
Ночі.

Три берізки,
Лише три берізки,

Мов очі в хмарі,
Блудять..

Три берізки,
Лише три берізки
Місяцеві тихо
Світять.

Корнелій ПРОД

Осінь зацвіла жовто-червоним листям,
Вже осінній ключ відплив у далечінь...
Але в серці від любові ще сміється
Синьооке літо, достига ячмінь...

Скільки волошки в житі небо відбивають,
Мак моргнув на мене з-серед буйних трав,
Хоч і осінь зацвіла іржавим листям,
А останній ключ у далечінь пропав.

Микола КОЦАР

І журавлі вже відлітають,
Прийшла знайома вже пора;
Пожовкле листя опадає,
Шумить у школі дівтора.

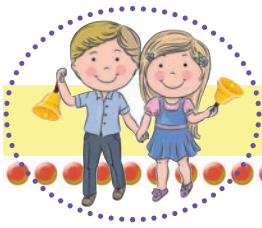
І чую скрипки я осінні –
Хвилюють ніжні почуття;
А небо осіннє ще синє,
І гай стоїть, як забуття.

Орест МАСИКЕВИЧ

Зимовий вечір

Білими заметами
сніг лапятий стелиться,
флейтами-кларнетами
виграє метелиця.

На безлюдній вулиці,
усміхнувшись, горнеться,
і до серця тулиться
карлоока горлиця.

Людмила ДОРОШ

Історія з ялинкою

Ой і довго ж їхати Олегу до дідуся й бабусі. Вони з татом і мамою сідають у свій автомобіль зранку і їдуть, як то кажуть у казці, через ліси й поля, майже цілісний день. Сам Олег живе зі своїми мамою й татом у гірській місцевості, а от бабуся з дідусем – у степовій зоні. Коли поїздка відбується влітку, то Олег з мамою не можуть намилюватися безкінечними пшеничними ланами, соняшниковими полями, які, здається, весело усміхаються до мандрівників і повертають їм услід свої веселі жовті голови. У бабусі й дідуся було гарно, він дуже любив гостювати у них. Одне тільки не подобалося Олегу – ялинок тут замало, ну просто катма. А коли вони святкували всі разом у селі зимові свята, то витягували з горища штучну ялинку. Та яке ж Різдво без справжньої живої ялинки? Щоб пахло хвоєю, зимою, святами...

– Не хочу ялинку з пластику! – закомизився Олег, коли тато й мама повідомили йому, що їдуть на Різдво до дідуся й бабусі.

– А ми купимо справжню ялинку в горщику! – весело підморгнула мама хлопчині. – І тепер у дідуся й бабусі завжди буде ялинка!

– І з кожним роком вона ставатиме все більша й пишніша! – підкреслив переваги живої ялинки й тато.

– Ух ти, це ж просто чудово! – захопився й Олег. – Їдьмо, їдьмо вже в магазин за ялинкою!

Проте завдання було нелегким! У мага-

зині було стільки живих ялинок, що обрати тільки одну з них виявилось майже неможливим завданням. Із синюватим відтінком чи темнозелену? З короткою хвоєю чи догвою? Із місцевих видів чи завезену з далеких північних країн? Врешті-решт, їхній вибір зупинився на невеличкій зелено-сріблстій ялинці, адже місця у автомобілі не було за багато.

– Та ти не сумуй, ялинка буде рости і вже через кілька років стане такою ж великою, як ось ця, – сказав тато й показав рукою на найгарнішу й найбільшу ялинку.

І ось вони вже в селі. Дорогу ялинка перенесла добре, жодна голочка не впала з її маленьких тендітних гілочок, даремно Олег так переживав за неї. Для новоприбулої ялинки виділили почесне місце на клумбі перед хатою. Щоправда, посадити в землю її не вдалося, бо були сильні морози і сніг, але дідусь пообіцяв пересадити її, як тільки відтане земля і зійде сніг.

Коли увечері на ялинці весело замиготіли вогники і заблищали ялинкові прикраси, Олег відчув себе дуже щасливим. А потім ще й безліч подарунків...

Йому здавалось, що це Різдво було найвдалішим у його житті. Коли в хаті вимкнулося світло, всі поринули у глибокий міцний сон. Та це тільки в будинку, бо надворі все відбувалося навпаки.

– Хіба я не прекрасна? – пихато звернулася ялинка до фруктових дерев, які росли неподалік. – І голки мої такі зелені, такі живі, такі тендітні. Шкода тільки, що немає мені рівні серед вас, ні з ким буде й поспіл-

куватися! – відвернулася вона, щоб не бачити голі стовбури і такі ж голі гілки.

– Але ж, але ж... – затремтів голос у яблуньки, – хіба ми винні, що ми не хвойні дерева? Постривай, весною ми теж зазеленіємо, зацвітемо...

– Пхи! Весною?! Справжні дерева гарні будь-коли, та хіба вам цього зрозуміти? – захитала гілками яскраво оздоблена ялинка.

Інші дерева і зовсім не звернули увагу на цю зелену новоприбулицю, бо міцно спали довгим зимовим сном, от тільки яблунці чомусь не спалося, а після такої неприємної розмови й зовсім перехотілося. Та що вона могла вдіяти?

Дні минали, новоприбула ялинка і далі пишалася своєю красою, а яблунька тихо зітхала, і тільки уві сні їй теж снилося, що вона стала ялинкою і всі милуються й пишються нею.

Настала весна. Сніг зійшов і Олегів дідусь нарешті зміг пересадити ялинку у землю.

– Буде радіти Олежик, коли приїде на канікули, – тишилася бабуся.

– Якщо прийметься, – скрушно похтав головою дідусь. – Коріння було зрізане дуже коротко, не знаю, чи приживеться...

Влітку, коли Олег знову приїхав у село, ялинка начебто змарніла. Її голочки вже не були такого яскравозеленого кольору, і коли Олег погладив її тоненькі гілочки, то декілька з них попадали на землю.

– Не сумуй, Олегу, ми з дідусем будемо її щодня поливати, може, все-таки одужає, – підбадьорила бабуся онука.

Але так не сталося. Не прижилася ялинка, з кожним днем її голки одна за одною осипалися, аж поки ялинка не стала сухим голим деревцем.

– Шкода її, – сумувала милосердна яблунька. – Вона була така гарна.

А решта дерев і далі мовчали, чи то в турботах про свої ще недостиглі плоди, чи, може, їм і зовсім було байдуже, що і в кого там діється, головне, щоб у них було все гаразд.

Дідусь з бабусею повідомили Олегу з батьками про засохлу ялинку.

– Може, купимо цього року зрубану? – запитала мама.

– Ні, хочу живу! – засмутився Олег.

– Поїдемо до лісника і купимо там малесеньку ялинку, і там же й побачимо її коріння, – запропонував тато.

Так вони і зробили. А потімо ще одна ялинка провела довгу дорогу до дідуся й бабусі. Ця ялинка була маленька, навіть дуже маленька, але лісник запевнив Олега з татом, що викопав її з довгим корінням і це допоможе їй прийнятися й прижитися в новому місці.

– Ну то як, витягати з горища пластикову ялинку? – запитав дідусь у Олега. – Вона велика і гарна, мов жива.

– Ні, не треба. Краще ось вберемо яблуньку, – запропонував Олег. – У неї така розлога крона, такі гарні гілки, що з неї вийде дуже гарна ялинка.

Яблунька тільки кліпала очима, не в змозі вимовити й слова від радості та несподіванки. Через деякий час вона не могла повірити своїм очам: яскраві кольорові гірлянди, інсталяції, ялинкові прикраси, і все це на ній! Хіба це вона, це справді не сон?

– О, яка ж ти гарна! – зашепотіла до неї малесенька ялинка, дивлячись із невідомим захопленням.

– Дуууже, дуууже гарна! – підтвердили її слова й інші дерева, які чи то ще не дуже міцно спали зимовим сном, чи то дійсно були вражені її несподіваним перетворенням.

Яблунька зашарілася й захитала своїми оздобленими гілками:

– І ти такою неодмінно станеш, маленька! Та ні, ялинко, чуєш, ти будеш набагато гарнішою, ось побачиш! Ви всі побачите, – звернулася вона до інших садових дерев.

– Побачите, побачите! – підхопив її слова зимовий вітер.

Та дерева вже не чули їх, а знову продовжували свій глибокий зимовий сон.

А яблунька, у якої було зимове безсоння, чудово виконала роль ялинки і за цей час дуже з нею здружилася.

З того часу пройшло багато років. Маленька ялинка стала високою стрункою ялиною, якою пишався не тільки Олег, а й уся його сім'я. А от яблунька з ялинкою залишилися подругами й дотепер. І в довгі зимові вечори, коли яблунці, як завжди, не спиться, вони ще не раз згадують їхню першу зустріч.

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Неймовірні пригоди Панаса Гусопаса

(Продовження з попереднього числа)

8. Як Панас Гусопас викрив цигана Радула

Другого дня, ще й треті півні не співали, як до панського двору почали збиратися куховари зі всіх країв, поміж якими один високий смуглявий, кучерявий та чорнобривий, який представив себе:

– Йоганборщ Варикаша – куховар світлого короля Людвіблюда Жригречки Сьомого, володаря Ненажерії, Голодоморщини та Всепоївщини! Я вам наварю і напечу без вогню та диму, без води та пари, без цукру й солі, без муки та яєць, без м'яса та бринзи...

Як почули панські посіпаки, що за велика особа завітала до їхнього двору, почали кланятись йому до

самих ніг, він простягає руку для поцілунку, а вони цмокають.

– Збудить мене в самий полудень, бо я в кліпока приготвую вам такі страви, що ви й не чували! – крикнув на них Йоганборщ.

Коли Йоганборщ Варикаша заходив до панського двору, Па-

насові Гусопасу приснилася його наречена Пріська, яка цокала на нього зубами і промовляла:

– Трусь-трусь-трусь – хрусь-хрусь-хрусь і нема Панаса!

З переляку бідний хлопець трохи не втяв дуба, схопився, перехрестився і, шепочучи молитву, підійшов до вікна.

«Звідки я знаю оцього куховара? З нашого присілка? Ні! З панського двору? Ні! А я окрім нашого присілка та панського двору не бував ніде!» – мучив голову хлопець, поки панські слуги приймали високоповажного куховара.

«Господи, та це ж циган Раду! Не досить йому було що вкрав мої перо та яйце, а диви і слави захотілось!» – тріснув себе по лобі Панас, так сильно, що котик, який спав

на підвіконні, аж підстрибнув з переляку.

– Ой Мурчику-голубчику, пробач мені, пробач! – заговорив до нього котячою мовою Панас.

– Ти знаєш нашу мову?! – здивувався котик.

– Знаю, Мурчику, знаю, і прошу тебе мені допомогти, допоможеш, котику-братіку?

– Допоможу тобі, брате! – замуркав Мурчик.

– Тоді дивись, що робитиме цей пройдисвіт, коли увійде в кімнату, куди його поселять, а як засне – дай мені знати.

Слуги поселили його в панському будинку, в одній з кімнат по сусідству з панськими зятями Панасом гусопасом та мадяром Міклошом...

Не минуло багато часу, поки з'явився Мурчик і шкрябнув лапкою у вікно.

– Ну що, Мурчику?

– Після того, як увійшов до кімнати, вийняв з пазухи яйце та гусяче перо, заховав їх під подушку, і навіть не роззувшись ліг спати, а тепер хропе, аж ліжко тремтить під ним.

– Дякую тобі, Мурчику, ти врятував мені життя, може, колись і я тобі стану в пригоді, – подякував Панас котикові і вийшов надвір. На смітнику знайшов гусяче перо, подався до кухні, поцупив яйце і тишком-нишком на пальцях увійшов у кімнату, в якій циган Раду хропів, аж трясло ним, взяв з-під його подушки свої чарівні речі, поставивши замість них звичайне просте гусячі яйце та перо і вийшов тишком надвір.

– Ну, сьогодні погуляємо, Міклоше! – звернувся до свого товариша.

– Гірке наше гуляння, – відповів Міклош і поскородив собі потилицю.

– Не переживай, погуляємо, – заспокоїв його Панас і розповів йому, як справа з циганом.

– Ондьол би го побив із рабровом! – зрадів Міклош.

В самий полудень панські слуги збудили Радула цигана, тобто Йоганборща Варикашу – куховара світлого короля Людвіблюда Жригречки Сьомого, володаря Ненажерії, Голодоморщини та Всепоївщини, щоб той здивував всіх своїми стравами, після чого молоді пари – Панас Гусопас з Пріською та мадяр Міклош з Міською Колопаночками – мали вирушати до церкви.

– Де будуть бенкетувати гості? – запитав фальшивий куховар.

– Ось в тім залі, – відповіли слуги.

– Виженіть всіх надвір! – наказав Йоганборщ. – Бо я починаю варити і пекти, без вогню та диму, без води та пари, без цукру й солі, без муки та яєць, без м'яса та бринзи...

Коли слуги вигнали всіх надвір, циган увійшов досередини, і з думкою про різні королівські страви поставив яйце під стіл.

– Який чорт?! – крикнув, коли побачив, що на столі не з'являється ні черствий окраєць хліба, не те, щоб появилися панські страви.

Взяв яйце в руки і ставить знову його під стіл... удруге, і втретє, і вчетверте, та пусто – на столі не з'являється нічого.

– Що трапилось?! – почав тремтіти з переляку циган.

А Панас Гусопас почав знадвору кричати:

– Гей ти, сякий-такий куховаре, як ти смієш панських зятів Панаса та Міклоша голодними тримати?! Ану відкривай, бо інакше!..

– Господи! Це ж вони – Панас і Міклош! Тр-р-р-еба втікати, бо інакше мені кінець! – тремтів зі страху Йоганборщ.

– Ану відкривай, падлюко, бо зараз двері вивалю! – чимраз сильніше горланив Панас, підморгуючи Міклошеві.

«Перо! – подумав циган. – Перо мене врятує!»

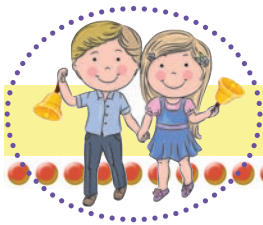
– Ану, відкрий, бо як тебе зловлю, то буде горе твоїм кісткам! – погрозив йому, і Міклош.

– Зловиш дідька лисого! – відповів циган, кидаючи гусяче перо під ноги і думаючи, як опинитися по той бік Тиси в місті Сиготі!

Та де? Перо приземлилось мирно, циган закрив очі, розкрив їх... закрив знову, та пусто! Навіть з місця не зворушився.

– Що це за чортівня, не слухаються моєї команди ні яйце, ні перо?! – здивувався циган.

(Далі буде)

Остап ВИШНЯ

Як ми колись учились

Уже рано починалася за старих часів професійна на селі освіта.

Тоді вона починалася, коли Ванька або Одарочку було вже «одлучено» і коли Ванькові або Одарочці сорочка підіймалася вище того місця, про яке ви зараз думаєте, і зав'язувалася вузлом на спині.

– Щоб не закаляло! А то воно в мене, вибачте, на втори слабеньке.

Ванько (або Одарочка) у цей час свого віку вже міцно трималися за материну спідницю і весь час:

– Мамо! Моні!

– Ось не мамай мені над душею! На ось дубця, пожени гуси за ворота. Він у мене хороший хлопець! Пожени, пожени! Мама на базар поїдуть, гостинця

куплять! Отак, отак їх! Гиля, кричи, гиля! Отак! От цяця Ванько! От цяця! А Меланя кака, – вона мами не слухає! Жени! Жени!

Це були перші кроки нашої освіти.

Пасти гуси, випасти їх так, щоб у чужі копи не вбралися, пригнати додому всіх до одного – це була програма нашого «технікуму», першого, сказати б, курсу.

Коли ви цього іспиту не складете, коли у вас одберуть де-небудь у чужому просі або на чужій стерні картуза або ж ви, навчаючись поціляти, бахнете гусеня грудкою по голові і приженете додому замість восьми гусенят семеро, – крім того, що на вас буде побито нового-новісінького віника,

вас ніколи не переведуть на вищий курс.

Вищий курс – це свині.

Самі ж ви, певна річ, розумієте, що це вже справа далеко серйозніша, ніж гуси.

Свиню ви вже в самій сорочці не впасете. Тут уже обов'язково потрібні були штани... Хоч і з прорішкою ззаду, а проте штани, та ще й на одній підтяжці.

Замість дубця потрібний невеликий кийок.

Цю справу доручалося громадянинові від шести років. Раніше – ні. Бо тут треба було певної вже кваліфікації, а найголовніше – поважності. Сказати:

– Аля! Бодай була вона тобі здохла!

Це не те, що невинне й наївне:

– Гиля-гиля!

Тут уже треба було, щоб свиня почувала над собою верховне начало, треба було вчасно й уміючи вхлудити її кийком, не хапаючись і не нервуючись, а ніби так, між іншим, прослати на вигоні басом:

– А куди ж ото ти пішла? Кажі, га? Куди ря-а-а-ба?

А потім солідно додати:

– Сибірки на тебе нема!

«Володарем» над свинями ми були до десяти-одинадцяти років.

Потім ішли такі «курси» вищої освіти:

Телята.

Вівці.

Корови.

Коні...

Переступивши на телячий курс, вже «дозволялося» вкрати в батька паперу й закурювати цигарку з кінського кізяка або прохати в прохожих (тільки не з свого села!):

– Дядю, закурить нема?!

– Нема!

– Так дайте ж хоч сірничка!

В цей час (узимку) починалася й загальна освіта в місцевій церковноприходській або в народній школі...

Звичайно, коли була та школа та були чоботи, щоб у ту школу ходити.

Дійшовши до кінського курсу, ввечері вже можна було, пригнавши коней додому, вискочити на вулицю, на колодки.

Коли мати, було, почнуть:

– Уже, сибіряко, хата тобі чимсь тхне? Уже на вулицю!

Можна було матері відповісти:

– Та!

А як батько почнуть, краще мовчати. Бо в батька аргументи були значно солідніші:

– Ти не той, не дуже! Що ото чоботи вже «бутилками» пристроюєш? Ти мені дивись! Поб'ю на сукиному синові істика до цурки!

Батькові іноді тільки можна було сказати, та й те потихеньку:

– Та я хіба, тату, що?! Я ж – нічого... Кіньми закінчувалася освіта в нашому «технікумі».

Освіта в «технікумі» провадилася однаково для хлопців і дівчат.

З певними, розуміється, відмінами: одночасно з «технікумом» хлопець вчився погоничувати, тесати, стругати, а дівчинка – коноплі брати, тіпати, прясти, вишивати.

А далі функції хлопчачі й дівчачі різко розмежовувалися: хлопець ішов на плугатаря, на косаря, а дівчина на полільницю й на в'язальницю.

Співати вчилися разом на колодках. Співать – це обов'язково, як дихати.

Закінчувалася наша освіта материними словами:

– Женить би вже лобуряку слід! Або:

– Та моя вже доросленька! Кума казали, що Іванів Максим уже напитував! Мабуть, так у м'ясиці й обкрутимо! Час уже!

Кінець був нашій освіті.

А тепер як подивишся – і семилітки, і десятилітки, технікуми, інститути, університети, академії...

Ой як «тяжко» тепер нашій молоді!

Нам було значно легше.

Павло ГЛАЗОВИЙ

ПЕРШИЙ ЛИСТ

Петя Коржик, той, що ходить
До другого класу,
Листа в село накарлякав
Дядькові Панасу:
«Добрий день вам,
дядьку й тітко!
Я ходжу до школи
І чув, що ви на тім тижні
Свиню закололи.
Ми вас просимо у гості,
Татко, я і мати,
І всі разом на вокзалі
Будем зустрічати.
Я вас перший на пероні
Між людьми побачу:
Держіть в руках банку смальцю
І ногу свинячу».

ДЕ БЕРУТЬСЯ ДІТИ

– Де взялися ми? – онуки
Спитали в бабусі.
А бабуся пояснила
В старовиннім дусі:
– Тебе знайшли на капусті,
Тебе в бараболі,
Тебе знайшли під вербою,
Тебе – на тополі.
Тебе знайшов біля клуні
На соломі татко...
І тут раптом обізвалось
Якесь онучатко:
– От сімейка, так сімейка!
Хоч тікай із дому.
Хоч би ж одне появилось
На світ по-людському!

Карло КОЛЛОДІ

Пригоди Піноккіо

(Продовження з попереднього числа)

– А якщо я і надалі хочу добре вчитися?
– Тоді ти нам не товариш, і при першій-ліпшій нагоді ми тобі віддячимо.
– Які дурниці ви верзете, – труснув Піноккіо головою.
– Гей, Піноккіо! – гукнув загрозово найдужчий з усієї ватаги хлопець. – Не драгуй нас, не вихваляйся. Якщо ти не боїшся нас, то ми й поготів не боїмося тебе. Не забувай, що ти один, а нас семеро.
– Семеро? Всі сім смертних гріхів, – зареготав Піноккіо.
– Ви чули? Він образив нас усіх! Він назвав нас смертними гріхами!
– Піноккіо, проси вибачення, а як ні, то горе тобі!
– Ку-ку, – сказав дерев'яний хлопчик, насмішкливо приставивши вказівного пальця до кінчика носа.
– Піноккіо, начувайся!
– Ку-ку!
– Ми тебе відлупцюємо, як осла!
– Ку-ку!
– Прийдеш додому з розквашеним носом!
– Ку-ку!
– Ось я тобі покажу «Ку-ку!» – вигукнув найхоробріший з шибеників. – Маєш завдаток, прибережи його на вечерю.
І з цими словами він стукнув дерев'яного хлопчика кулаком по голові.
Та, як кажуть, на подачу є віддача. Піноккіо теж пусти в роботу кулаки, і почалася битва.
Хоч Піноккіо був сам, він боронився, як герой, і так добре брикав своїми твердими дерев'яними ногами, що вороги трималися на пристойній відстані. А де вже він влучав ногою, там лишався добрячий синець.
Тоді хлопці, розсердившись, що не можуть дістати дерев'яного хлопчика, почали кидати в нього всім, що було напихваті. Полетіли букварі, граматики, арифметики та інші шкільні речі. Але Піноккіо спритно ухилився; і книжки, пролітаючи над його головою, падали в море.
Уявіть собі, як захвилювалася риба! Вважаючи, що їй кидають їсти, вона великими зграями повипливала на поверхню. Та, покуштувавши сторінку чи обкладинку, рибини плювалися і кривилися, ніби хотіли сказати: «Хіба це їжа, ми звикли до кращої».
А хлопці насідали все дужче. І тут з води виліз великий Краб і, повагом рачкуючи по піску, загукав хрипким, застудженим голосом:
– Ану припиніть бійку, розбишаки! Такі бійки між хлопчиками рідко кінчаються добром. Завжди може статися якась нещастя.

Бідний Краб! З таким же успіхом він міг би звернутися до вітру і хвиль. Капосник Піноккіо, озирнувшись, нечемно відповів:

– Заткни пельку, Крабе! Ти краще ковтни таблетку від кашлю, полікуй свою застуджену горлянку. Іди у постіль і спітний, як слід.

У цей час хлопчаки, викидавши всі свої книжки, накиннулися на книжки дерев'яного хлопчика і вмиль заволоділи ними.

Серед цих книжок одна була грубезна, в твердій картонній оправі з шкіряним корінцем. Підручник арифметики. Можете собі уявити, яка важенна була то книжка!

Один з шибеників схопив її, побурив щосили, цілячись Піноккіо в голову, але влучив одного з своїх товаришів, котрий побілів, як полотно і, пробелькотавши:

– Ой нене... рятуйте... помираю! – бухнувся на пісок.

Побачивши таке, хлопчаки перелякались і сипнули врзтіч.

За мить їх уже й сліду не було.

А Піноккіо залишився. Він, дарма що був переляканий у смерть, побіг до води, намочив носовичок і приклав до скроні свого нещасного товариша. Плачучи від розпачу, він промовляв:

– Евдженію, мій бідний Евдженію! Розплющ очі і подивись на мене! Чому ти мені не відповідаєш? Це не я зробив тобі боляче! Повір мені, це не я! Розплющ очі, Евдженію! Якщо ти цього не зробиш, то я теж помру... О господи, як мені тепер вертатися додому? Як я гляну в очі моїй добрій матері? Що зі мною буде? Куди мені податися? Де сховатися? Ох, наскільки краще, в тисячу разів краще було б, якби я пішов до школи! Навіщо я послухався приятелів, які призвели мене до таких мук? А вчитель же казав мені про це! Мама завжди застерігала: «Стережись поганих друзів!» Але ж я упертюх, йолоп: усе роблю по-своєму, нікого не слухаюся. І за це завжди розплачуюсь так гірко... Відколи живу на світі, я й чверті години не мав спокою. Господи, що буде зі мною, що буде зі мною?

І Піноккіо плакав, аж заходився з розпачу, бив себе по голові і все кликав бідного Евдженію. Та ось почувся чийсь кроки. Озирнувшись, Піноккіо побачив двох карабінерів.

– Чого ти валяєшся на землі? Що тут робиш? – спитали вони.

– Я допомагаю своєму шкільному товаришеві.

– Йому погано?

– Здається, так.

– Тут далеко гірше! – сказав один з карабінерів, нахилившись і придивившись до Евдженію зблизька. – Цього хлопця поранено в скроню. Хто це зробив?

Ірина СОНЕЧКО

На що схожі

Ии

Буква И кричить: – Дивіться,
Я неначе блискавиця!
Покажусь із хмари всім –
І гучний ударить грім!

Іі

Пізно ввечері індик
Взяв з коробочки сірник.
Запалив свічку в п'яті –
От і вийшла буква І!

Її

Буква Ї, немов малюк,
З кульками гуляє.
Їх не відпускає з рук,
Угорі тримає.

Йй

Із моря чайка прилетіла,
На букву и спочити сіла.
А та дрімала і не знала,
Що буква Й із неї стала.

– Не я! – пробелькотів дерев'яний хлопчик і завмер від страху.

– Якщо не ти, то хто поранив його?

– Не я! – повторив Піноккіо.

– А чим його поранили?

– Оцією книжкою. – І дерев'яний хлопчик підняв із землі підручник арифметики, оправлений у грубий картон і шкіру, й показав його карабінерам.

– А чия це книжка?

– Моя!

– Цього досить. Усе зрозуміло. Вставай і ходімо з нами.

– Але ж я...

– Ходімо з нами!

– Але ж я не винний...

– Ходімо з нами!

Перш ніж піти, карабінери покликали кількох рибалок, що поралися біля своїх човнів при березі, і сказали їм:

– Ми доручаємо вам цього хлопчика, пораненого в голову. Віднесіть його до себе додому і наглядуйте за ним. Завтра ми до нього навідаємося.

Потім вони повернулися до Піноккіо, взяли його підручки і наказали по-військовому:

– Кроком руш! Та швидше! А то буде погано!

Дерев'яний хлопчик покірно тюпав стежкою, що

вела в село. Бідолаха нічого не чув і не бачив перед собою. Йому здавалося, що все це сон, лихий сон! Він зовсім розгубився. Перед очима все двоїлося, ноги підламувалися, язик присох до піднебіння, і Піноккіо не міг вимовити жодного слова. Але й у такому майже неприємному стані одна думка краяла йому серце: це ж він, він пройде повз вікна своєї доброї Феї в супроводі двох карабінерів. Краще одразу померти!

Вони підійшли вже до села, коли рвучкий вітер зірвав з голови Піноккіо ковпачок і відніс його кроків на десять від стежки.

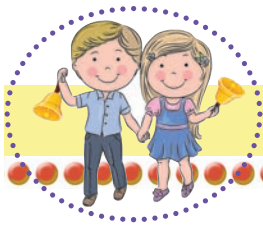
– Ви дозволите, – промовив дерев'яний хлопчик до карабінерів, – щоб я пішов і забрав свій ковпачок?

– Іди, тільки не барися.

Піноккіо підняв ковпачок, але, замість надягти на голову, взяв його в зуби і дременував щодуху до моря. Він летів, як куля з рушниці.

Карабінери, зрозумівши, що наздогнати хлопчика дуже важко, нацькували на нього величезного бульдога, який на собачих перегонах завоював першу премію. Піноккіо мчав з усієї сили, але собака летів ще швидше. Всі люди кинулися до вікон, висипали на вулицю подивитися, чим закінчиться ця шалена гонитва. Але побачили вони небагато, бо собака й Піноккіо зняли таку на дорозі куряву, що вже за кілька хвилин нічого не стало видно.

(Далі буде)

? Відгадай ?

Автор Валентин Кириленко

Вже дерева стали голі –
І каштани, і тополі...
І дощі ідуть щодня –
Довгі пасма косі –
І ніхто їх не спиня –
Це ж надворі
(осінь)

Диво-дім, Диво-дім,
Скільки іграшок у нім!
Скільки в ньому дошкільнят –
І дівчаток, і хлоп'ят!
Звідси в школу залюбки
Підуть старші малюки.

Гарний дім у діток.
Дім цей зветься
(дитсадок)

Ой, яке ж воно гарненьке,
Пишнохвосте і руденьке,
Не звірятко – просто диво,
Невгамовне, пустотливе.
Вгору –
Вниз,
На гілку,
З гілки...
Хто це буде, діти?
(білка)

Сіла пташка на дубку,
Завела своє: ку-ку!
Стрепенувся їжачок
І зайці, й козулі:
Всіх збудив той голосок –
Пісенька
(іллєоз)

••• Славетні українці •••

Святослав Ігорович

Святослав Ігорович (935 – березень 972) – великий князь Київської Русі, який став її правителем будучи маленьким, але дуже відважним хлопчиком. Після смерті батька, Ігоря Рюриковича, вся влада перейшла до малолітнього сина, тому княгиня Ольга була змушена до повноліття Святослава керувати країною.

Ще з дитинства його привчали до бойової справи. Будучи одержимою помстою древлянам за смерть чоловіка, Ольга вирушила в похід, щоб знищити їх столицю. За традицією очолити його міг лише князь, тому саме чотирирічний Святослав дав сигнал до бою дружині – жбурнув палаючий спис в Іскоростень.

Згідно з літописами, Великий Князь Святослав мав могутню поставу, широкі плечі та голив голову, залишаючи на лобі невелике пасмо. На відміну від інших князів, Святослав Ігорович не був примхливим до умов проживання, тому в походах спав на голій землі із сідлом під головою, а в бою гарчав, наче звір, чим дуже лякав своїх супротивників. Проте князь не був підступним і перед боєм посилав гінців до ворога, щоб вони підготувалися. Гінці передавали славнозвісне послання: «Іду на Ви».

Відмінною рисою характеру Святослава була його сутність воїна, тому внутрішня політика так і лишилася на плечах його матері княгині Ольги. Іншою справою були походи, завоювання земель та війна в цілому. Його мало цікавили державні справи, його вела по життю війна, яка приносила славу та вигоду. Саме в цьому Святослав Хоробрий бачив сенс свого життя.

Володимир Святославич (Великий)

Князь Володимир Святославович (світське ім'я Василь) – визначний український державний діяч. За своїм походженням був молодшим (позашлюбним) сином київського князя Святослава Ігоровича та Малуші, доньки древлянського князя Мала, а також онуком київської княгині Ольги.

Оскільки його мати вважалася рабинею, то коли стало відомо про її вагітність, княгиня Ольга відправила Малушу в село Будутино. Саме там в 968 році й народився майбутній київський князь. Вважається, що сина відлучили від матері в дуже ранньому віці. Позбавлений любові матері, він не зміг знайти і духовну близькість з батьком – виховували хлопчика бабуся княгиня Ольга й брат матері Добриня.

Володимир Святославович став Новгородським князем ще за життя батька. Володимир створив державну раду, до якої, крім бояр – старої спадкової знаті, також входили представники великих міст. Рада була інструментом законодавчої і виконавчої влади.

Згідно «Повісті минулих літ», роки правління князя Володимира 980 – 1015, але деякі з тогочасних джерел називають іншу дату початку князювання – 979 або 978 рік.

Ставши на чолі Київського князівства, Володимир Великий розумів, що держава, яка опинилася у його руках, потребує багатьох реформ і перетворень. Тож він розпочинає проводити прогресивну внутрішню політику.

Але найбільший вплив на розвиток країни мала релігійна реформа Великого князя. Розуміючи, що держава, яка сповідує язичництво, не сприймається на Європейській арені серйозно, він вирішив об'єднати все населення під знаменами однієї віри.

Володимир – перший глава Київської Русі, який почав карбувати власні монети: златники й срібники. На них, а також на об'єктах державного значення князь велів ставити свій знак – тризуб, прообраз нинішнього герба України.

Спиридон ЧЕРКАСЕНКО

МАЛЕНЬКИЙ ТОРБАНЬ

(Продовження з попереднього числа)

- Пісеньки не треба, – підтакує няня.
- Пісеньки такі сумні...
- Сумні, моя дитино...
- ... і ти знову плакатимеш од пісеньки.
- Плакатиму?.. Ні, любий, я не плакатиму...

Спаси й помилуй, Царице Небесна, – вкриває хлопця ряденцем і хрестить мати, присовує ослін до ліжка й умощується на нім.

– Ну да, плакати не треба, – щебече Павлик. – Голова болить тому, хто плаче. Ти, мамо, краще казочку.

– Казочку, казочку, моє серце. Спи з Богом!..

– Ну, розкажуй. Оту – знаєш?.. де зайчик сів під дубком та й плаче...

Павлик шулиться під ряденцем і лагодиться слухати.

– Гаразд, гаразд, – відповідає мати й починає довгу, цікаву казку про діда в червоних чоботях, брехливу Козу рогату, про Зайчика-Побігайчика.

– От Зайчик злякався, вибіг з хати та й сів під дубком. Сидить та й плаче...

– Та й пла-а-че, – притакує, спочуваючи Зайчикові, Павлик, і страдальницька тінь пробігає йому видочком, а великі очі його затягає сльозою.

З цієї сумної казкової пригоди Павликова думка починає потужно працювати. Мати скінчила одну казку, починає другу, про короленка й королівну, про Івасика-Телесика абощо, та Павлик уже не слухає, й материні слова тихим струмочком ринуть мимо.

І стоїть в думках Павликових темний, густий ліс із зеленими галявинами, а на одній галявині збудував собі Зайчик манісіньку хатку, таку завбільшки, як у пайового Гектора, цепового собаки; круг тієї хатки походжає страшна, напівоблуплена Коза-Дерева з великими та гострими рогами й чигає на Зайчикове життя. З лісу, з-поза кущів, виглядають боягузи – грубий, вайлакуватий Ведмідь-Набрідь, завжди голодний Вовчик-Братик і хитра Лисичка-Сестричка. І стискається боляче серденько Павликове

жалем до сердешного Зайчика й жахом за його бідолашну долю.

– Мамо, – перебиває Павлик материну казку, – а Зайчик-Побігайчик боїться Кози?

– Що? га?.. – не розуміє няня одразу несподіваного питання. – Боїться, боїться, моя дитино... Та ти, бачу, не слухаєш казочки. Може, вже годі?

– Ні, ні, я слухатиму, розкажуй.

Знову точиться нитка перерваної казки. Павлик одразу силкується уважно слухати, але по троху думки його звертають знову до лісу з його хижими звірями й сердешними беззаступними зайчиками.

– Мамо, – знов питає Павлик, – і нащо та погана Коза-Дерева?

– Що?.. Нащо – Коза?.. Так Бог дав, сину, – відповідає мати й гомонить далі.

І думає, думає, думає Павлик, аж поки йому голова втомиться, аж поки тиховійний сон по троху, непомітно склепить йому віки й од довгих густих вій його ляже на личко темна тінь. Та бистра думка його не заспокоюється. Скута, зв'язана своїм ворогом, міцним сном, вона ще борсається, рветься, живе – і Павлик бачить химерні, чарівні сни. Таких цікавих казок, як його сни, й няня не розкаже йому.

Пам'ять у Павлика прегарна, й він завжди пригадує свої сни до найменших подробиць і переказує їх дівчаткам, як нову казку, тільки ніколи не каже, що то сон, а з часом і сам забуває про те.

Павлик ріс, нешвидко ріс...

Через його страшний горб товариші цурались його, й він звик бути здебільшого самотнім, на самоті зі своїми думками, жив ними, тішився, розважався ними. Лагідний, добрий, гарний світ нениних казок зробив і ті думки його лагідними, а серце чулим до всяких пригод, що траплялися створінням малим та беззахисним. Павлик любив звірят, любив пташок і плакав, навіть зомлівав, коли при нім хто з хлопців розбивав пташині яєчка або скручував голови горобеняткам.

(Далі буде)

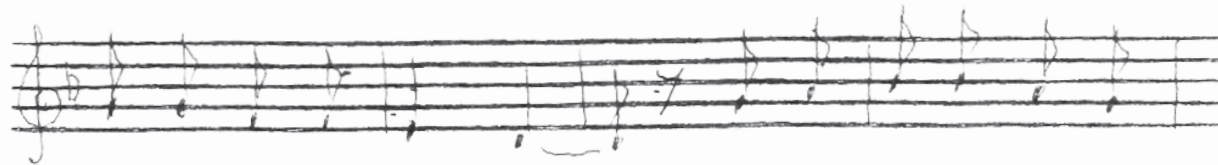
Гусенята

Помірно

Слова Параски АМБРОСІЙ, музика Івана ЛІБЕРА

1. Ма - ма на ба - зар хо - ди - ла, гу - се
2. Же - ну з лу - гу на ста - во - чок, щоб по

нят - ме - ні ку - пи - ла. Я - люб - лю їх, до - гля -
ми - ли свій пу - шо - чок. І то - му во - ни гар -

-да - ю, на тра - ви - ці по - па - са - ю.
нень-кі, мов ко - ма - шеч - ки бі - лень - кі.

*Мама на базар ходила,
Гусенят мені купила.
Я люблю їх, доглядаю,
На травиці попасаю.*

*Жену з луку на ставочок,
Щоб помили свій пушочок.
І тому вони гарненькі,
Мов комашечки, біленькі.*

Казки народів світу

Американська казка

Біла теличка

Жив колись батько з двома діточками. Донечку звали Кет, а сина – Том. Малюки були добрі та слухняні. У хаті панували мир і злагода. Чоловік із ранку до ночі тяжко працював і не мав вільної хвилини, тому вирішив одружитися, щоб дітей доглядала мачуха. Невдовзі так і вчинив.

Жінка була неймовірно вродлива, але дуже заздрисна та зла. Красуня не злюбила крихіток: давала найважчу роботу, залишала без обіду чи просто виганяла з хати, щоб не заважали пліткувати з подругами.

Якось у люту заметіль лиходійка спроводила малих у ліс по дрова.

– Лише марно хліб їсте, – дорікала жінка. – Ідіть по хмиз. Може, хоч якась користь буде.

– Але ж, любя, – злякався господар. – Надворі мороз, та й вечір надходить. Діти загубляться та позамерзають, або хижий звір нападе.

– Не переймайся! – байдуже промовила красуня, приміряючи нові сережки.

Одягнула бідолах і виштовхнула надвір. Діти, долаючи кучугури, покрокували до лісу.

Аж раптом Кет смикнула брата за плече:

– Томе, поглянь, теличка біжить степом, наче за нею вовки женуться!

– Дійсно, – здивувався хлопчик, – яка ж гарненька, біленька! А он здоровенний яструб переслідує її та б'є крильми. Бачиш?

– Негідник! Причепився до бідолашної й навіть спочити не дає.

Теличка жалібно мукала й ледве не падала від втоми. А пернатий кружляв у повітрі й загрозово махав крилами.

Діти схопили величезну палицю, що лежала обабіч дороги, й кинулися рятувати нещасну.

– Ану, геть, нахабо! – замахнувся на хижака відважний Том.

Яструб настовбурчив пір'я, щось сердито каркнув і зник між хмар, а стомлена теличка впала на сніг, покклала голівку на руки Кет і заснула. Трохи подрімавши, біленька розплющила очі та ледве чутно прошепотіла:

– Дякую за порятунок, любі!

– Хто ти така? – поцікавилися сміливці. – Чого хотів цей злий птах?

– Ох, крихітки, – зітхнула рогата, – я – царівна. Колись була дуже щасливою, та зла чаклунка позазд-

рила й перетворила на білу теличку, наказавши злому яструбу стерегти мене. Відтоді мандрую з однієї країни до іншої, сподіваючись на допомогу.

Діти вражено слухали про неймовірні пригоди біленької.

– А чому серед ночі опинилися так далеко від домівок? – турботливо запитала теличка.

– Зла мачуха не злюбила нас і спорядила по хмиз. Батько ж не наважився суперечити лиходійці, – похнюпивши носа, пояснила Кет.

– Насправді це та могутня відьма, що перетворила мене на теличку.

– Що ж робити? – злякалася малеча.

– Хіба не можна здолати чаклунку?

– Підкажу, як зарадити біді, – заспокоїла крихіток біленька. – Повернувшись додому, поведіть мачуху до річки. Цієї ночі вода буде тиха й чиста та розкриє всі таємниці.

– Спасибі за пораду, – заплескали в долоні братик і сестричка.

– Ви добрі й чуйні діти. Немає нічого прекраснішого у світі за міцну родину. Бережіть одне одного – й будете завжди щасливими.

– Обіцяємо! – гуртом вигукнули ма-

люки й обійнялися.

Узявшись за руки, діти побігли додому.

– Тату, – ще з порога закричала Кет. – Сьогодні біля річки відбуватимуться справжні дива! Ходімо з нами!

– Що за галас? – насупилася зла чаклунка, але її також розбирала цікавість.

Накинувши кожууха, лиходійка приєдналася до родини та покрокувала до річки.

Опівночі повний місяць звеселив усю околицю. Його срібне проміння, торкнувшись крижинок, заграло веселими зайчиками. Мерехтливе сяйво виблискувало на гладенькій поверхні тихої річки. Аж раптом торкнулось обличчя чаклунки – й тієї ж миті вона перетворилася на справжнє страховисько.

Лиходійка з жахом згадала, що їй не можна було дивитися на місяць. Уся могутня сила розвіялася, наче дим. Мачуха сердито заскреготала зубами й побігла світ за очі. Відтоді її ніхто більше не бачив.

– Рідненькі, спасибі за те, що звільнили від чарів! – почувся раптом чийсь привітний голос.

Озирнувшись, діти побачили усміхнену золотоволосу царівну. Красуня пригорнула малят і стала їм доброю та чуйною матір'ю.

Творимо своїми руками

Сніговик із кришок

Якщо у вас набиралося декілька кришок від пляшок, не викидайте їх! Діти із задоволенням подарують друге життя нікому не потрібним кришкам від пляшок.

Щоб зробити такого оригінального сніговика, вам знадобляться:

- ▲ 3 пробки;
- ▲ біла акрилова фарба;
- ▲ 2 водостійких маркера (червоний і чорний);
- ▲ кольорова стрічка;
- ▲ гудзик;
- ▲ міцний клей.

Хід роботи.

1. Внутрішню сторону кришок зафарбуйте білою фарбою.
2. За допомогою клею з'єднайте кришки вертикально.
3. До зовнішньої сторони кришки приклейте стрічку так, щоб вийшла петля.

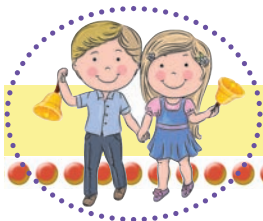

4. На першій кришці намалюйте маркером очі, ніс і рот, а на другій - 3 гудзики.

5. Прикрасіть сніговика «шарфиком», зробленим з кольорової стрічки чи нитки та гудзиком.

Переклад з рос. Л. ДОРОШ

Розмалюй!

У що вірили наші предки

(Сторінка народознавства)

За давніх часів територію сьогоденної України населяли чисельні племена древніх слов'ян. Протягом століть вони обробляли цю землю, розводили тварин, полювали, ловили рибу – працювали і жили у відповідності з законами природи та з законами свого роду. Це були сильні і вільні люди, які не боялися тяжкої праці, любили розважатися і святкувати. Їхній рівень життя і мислення, їхні погляди і вірування змінювалися з часом, але залишалися оригінальними, цікавими і відмінними від інших народів. Науковці називають цей період язичницьким або дохристиянським.

В той далекий час добробут людей дуже залежав від сил природи. Наші пращури не були налякані цими явищами, а швидше здивовані і захоплені їхньою силою та красою. Вони вважали все оточуюче живим – навіть скелі, землю або дерева – і здатним допомагати або шкодити людині. Вони поклонялися вітрові і блискавці, воді та дощеві; вони закликали тепло і сонце та проганяли холод і тьму. Цими природними явищами керували, на думку праслов'ян і інших народів, могутні Боги. Деякі народи – греки або маяші – будували своїм божествам величезні кам'яні храми, де ставили величезні кам'яні зображення людиноподібних богів. Слов'янські ж боги нагадують переважно фантастичних істот – напів тварин і напів людей. Їхні скульптурні зображення виконувалися частіше за все з дерева і називалися ідолами. Їх ставили просто неба – в гаях, на берегах річок, на пагорбах і т.д. Такі місця часом обносили земляним рівчаком або дерев'яним частоколом і називали капищами. Тут було прийнято танцювати і співати, звертатися

до богів, приносити їм дарунки, просити багатого врожаю, успіху на полюванні, гарної погоди, тощо.

Як і інші народи того часу, слов'яни вірили у небесну твердь і вирій – місце на небі, куди відлітають душі померлих праведників. На їхню думку у центрі світу знаходилося «світове дерево», яке було розділено на три царства: небо (крона), земля (стовбур), підземля (коріння). На найвищому рівні світу – небі – жили найстарші боги: Рід, Сварог. Вони керували всім життям. Нижчими за рангом були діти старших богів – сварожичі (Даждьбог, Стрибог, Перун, Велес та інші). Вони прислужували старшим богам. Люди знаходилися у самого «підніжжя» цього дерева. Підземне царство населяли душі померлих та різного роду демони і духи (невидимі істоти) – злидні, мороки, примхи, лихо, лісовики, мавки, болотяники та ін.

Світове дерево

В українській вірі немає чіткого розподілу божественних сил на злих чи добрих: всі боги добрі, всі дбають про благо людини. Деякі боги, може, трохи небезпечні, але ніколи не злі. Щоправда, деякі міфічні істоти мали здатність і можливість нашкодити людині, навіть згубити її. Але всі злі духи вважалися безпечними для тих, хто дотримувався всіх обрядів і заборон. Напевно через те у нас часто кажуть: «Бога люби, але і чорта не гніви». Крім того у давніх слов'ян водилося шанувати ряд священних тварин (бик, медвідь і ін.), птахів (напр., лелека) та рослин (дуб, калина і ін.). Про все це можна знайти згадки в старих письменах або в українських казках, легендах, піснях і поговірках. Про деяких зі згаданих вище богів, істот ми розкажемо у наступних випусках журналу. До зустрічі!

Підготувала Ольга Сенишин

Пишаємося нашими дітьми!

Учні 1-го класу школи-гімназії на Дні української мови,
с. Верхня Рівна

Учні підготовчого класу,
с. Луг над Тисою